

MEMORANDUM

Any I.

Núm. 5.

PERIÓDICH INDEPENDENT

Anuncis á preus convencionals.

SUSCRIPCIÓ:

Un any. . . . . 2' 50 pessetes.

Santa Coloma de Farnés

22 Juliol de 1906

No's tornen els originals.

REDACCIO Y ADMINISTRACIO

Carrer del Beat Dalmau, núm. 12.

Testamentifacció

Testamentum ex eo appellatur quod testatio mentis sit. (Inst. De testam. ordin. pr. tit. X.)

Lluny de nosaltres els optimistes y els malentesos honor y esprit de classe qui arreu aletegen, ens endevantem a refusar lo titllat de detractors del temps modern, al censurar certes corrupteles en plena vigencia avuy en dia, estratificades per dirho aixís, en la societat, y quin origen es pert poch menys que en les nebulositats dels primitius temps històrics.

Molt ens cal a l'elutar en tots els ordres de la civilisació, ab tot y haver progressat moltíssim; però, a nostre entendre, diguin altra cosa els qui viuen aferrats a la tradició, en cap altre existeixen les vaguetats y incongruencies que vehem en el de Dret; per això: perque com a materia abstracta, cada pensador la desenrotlla a son acomodament particular.

Algú ha dit, no sens fonament, que si les veritats qu'enclouen les ciencies exactes haguessin sigut descobertes per filosops, la més elemental, la més vulgar hauria tingut son contradictor. Y es que moltes vegades s'obra no mes que per esperit de contradicció.

Una de les materies que corroboren lo dit, sobre tot desde que hi prengueren part les idees socialistes, es sens dubte la que afecta al dret successori, part importantíssima del Civil, y sense la qual la vida del home es malmetria en la indolencia, en la apatia que produheix la manca d'agulló que estimuli a la consecució d'una fita que de lluny s'ovira.

No pretenim ni es per altra part l'objecte que persegueixen aquestes breus ratlles, discutir lo dret que puga tenir l'home a disposar pera després de sos dies dels bens, drets y accions que li pertanyen. Donem per sentada aytal facultat, quina arbitraria privació seria,

(1) Fragment d'una monografia inédita.

avuy per avuy, el colp de gracia donat a la societat, segons la vehem constituída.

Els testaments ens estimulen al treball, pera que transmetam a les persones que 'ns son volgudes lo fruyt de nostres afanys. La vida ens reca; voldriem perpetuar lo nom de la nostra insignificancia; sentim amor a la terra que hem trepitjat, que'ns ha pertenescut, a tot alló de que a nostre albir disposavem: y fem un acte *mortis causa*. Aixís, donchs, desde que la propietat ha significat quelcom en la vida de les societats: mellor dit, desde que les tribus nómades s'aficionaren a l'agricultura, sobreposantla a la remideria d'ofici, fent llargues estaries en lo territori abont les hi llençà la sort encarinantshi y convertint llur vida d'errant, en sedentaria, els testaments foren absolutament necessaris y indispensables.

No 'ls coneixien aquells pobles qui pernabateren la Europa, flagellant els caduchs imperis, però de entre les runes de la meteixa societat que enfonsaven, hagueren de cercar lo medi que 'ls assegurés la transmissió individual de les hisendes que per la lley del més fort adquirien.

Mes si el dret a tal facultat el considerem inquestionable, molt altre es el concepte que 'ns mereix l'exercissi del meteix. Es a dir—y podem ja plantejar desd'ara el problema,—que si ens plau avuy el fons de l'idea, detestem profundament la forma per que ve traduhintse a la práctica.

Estem, donchs, conformes en lo essencial, encara que discutim el procediment.

Peró ocorre sovint que les qüestions vituaries son tan importants, que la inadequada observancia de les meteixes corrompria a voltes la validesa de la facultat a qui donen còs; y en tals cassos, be mereixen esser tingudes y qualificades d'una trascendencia igual a lo sustantiu, perque de res serviria la materia sense la forma qui la trau del ordre de lo indefinit.

Si important es la facultat de testar, no es menys el modo com usem d'ella. Per xó el legislador

ha buscat en tot temps les formes de garantir l'autenticitat d'un testament que com a tal, y en virtut de les excessives facilitats concedides, estava y està avuy, encara que no en el meteix grau en totes les regions, exposat a tota mena d'inteligençies fundamentals y criminals suplantacions, puix quan més lleu siga la otorgació del meteix, tant més s'afavorirà a les persones de mala fe, als captayres d'herencies, que tant abunden.

Per xó també el Poder Legislatiu, a la vegada que procura garantir la fidelitat en la redacció de l'escriptura, priva de sa facció a tot aquell que no reuneixi les condicions que requereix un acte tan trascendental com el que 'ns ocupa. Mes no es això prou; falta encara molt a fer: es precis que tingam la convicció íntima de que no s'otorgarà cap testament que el foro intern lo declari nulo: que no siga com hem dit avans, *testatio mentis*.

X.

MARINENQUES

I.

Anada.

Tres mariners s'encaminen ayrosos vers la platge pera anar á sardinals.

La mare desde 'l portal aguayta als seus fills y al seu espós com marxen de sa casa: el *menut*, pensa, pobre *menut*, tan petit haver de bregar ab la mar!... dues llágrimes li rossolen cara avall; y 's fica á dins, á la cuyna, pera que la gent, que passa, no la vegin plorar!...

Y els tres mariners agafen els remes y issen la vela, que 'l vent infla tot seguit, y la barca vola lleugera mar endins, lliscanta, rebenta, sens parar... y el *menut* riu que riu, aixeca 'ls braços en l'aire corrent bellugadis de la popa á la proa y de la proa á la popa sens parar un instant.... La llum va fonentse apocapoch, y el mar s'ovira ample, magestuos, ab son color blavench que 's va daurant per moments... Al lluny se fon la costa entre flamarades de llum; arran de la barca passen les gaviotes silencioses y pausades, mentres la mare aguayta desde 'l portal un puntet blanc que 's va fonent en l'horitzó, un puntet blanc, petit, insignificant, al mitj del mar, sospés entre terra y cel que es va entervolint de 'n

mica en mica, y á la pobre mare li sembla que 'l mon li fuig, y sent dins del seu cor un buit inmens; oh! aquell puntet borrós! es tota sa familia, es la mitat mateixa del seu cor! Pobre *menut*, mormola entre dents.

II.

Tornada.

Oh! quina nit! la llum se fonia perduda y esblaymada; les estrelles lluien ab tota la forsa, l'ayre era humit y el poble reposava ajegut á la costa, silencios y callat... La mare es á la platge á esperar la tornada de la barca... El mar es quiet y fosch; aprop s'ovira l'escuma de l'aygua, y al lluny una negror atapahida, fosca, pahorosa... Sospesos en l'espai, com clavats en l'ayre oscilen tres llumets; semblen estrelles, pero la llum es mes groga: son els sardinalers... y aquells puntets s'acosten, s'engrandeixen y tot seguit se multipliquen; de tots cantons apareixen llums y el mar s'illumina, y els sardinalers semblen una rialla de claretat que corra cap á terra y una alegria del mar transformada en resplandors...

Les barques arriben a le costa, pleguen vela, baren, y la platge s'omple de llum; la nit apar dia, la sorra vibra y belluga de peix tot just agafat y un estol de sardina clareja per arreu ab resplandors de mar y claretats de sol.

Despres els llums se van apagant ún á ún, els sardinalers van á dormir; mentres el *menut* allá á la platge conta a sa mare el peix grós qu'ha vist al fons de l'aygua, gros, mol gros, diu, bonich, lluent, semblava un xay, oh! mare, si l'haguessiu vist! y la mare l'estreny contra 'l seu pit, y se 'l menja á peçons, mentres al lluny apunten tremoloses les primeres clarors matinals.

Ferrán de Vitur.

Bromejant

Diu el notable periódich del senyor Alemany y Borrás, de Barcelona: «So de parer, que certa gent, es mellor que 's quedin a casa ben quiets fent penitencia. Perque, vaja! anar per aquestos mons demanant justicia y retraguent pecats, qui de la injusticia y del pecat n'ha tret bon profit, ho trobo molt «modernista.»

Això podriem també aplicarho a aquell corresponsal de marras.

*
**

Ara resulta que nosaltres no podem disputar ab un dels corresponsals de l'aludit periòdich, el més instruhit y el més neula, perque, segons ell, té més bon físich que nosaltres, més potència, més diners y sobre tot més talent.

En quant a lo primer, el recomanarem al director de la «Galeria de Catalanes hermoses».

No sabem qué dirli en quant a lo segon.

Tindrem en compte sos diners pera quan el govern haja de fer un emprèstit.

Y proposarem un altre dia que se l'hi aixequi un monument en el sot de Penja-Cans a cap els indrets de Serra Morena, per gloriificació de la Bellesa, Santetat y bones Obres, exaltació de la Plutocràcia y llahor y benhaurança de la Ciència.

*
**

Com a periodistes bon xich curiosos, l'altre dia vem celebrar una interviu ab lo senyor president d'una societat catalanista de nostre Partit judicial, qui ens enterà de la desaprensió d'algú que 'ls volia donar gat per llebre: vull dir, que 'ls volia imposar un Diputat a Corts. Oh, y lo més pitjor, deya ingenuament, que un periòdich, com qui no vol la cosa, vogava per ell: Prou que 'ns el sabem triar: sort que son director ens ha donat per carta mil satisfaccions...

Es clar que sí, sant cristià.

Nosaltres som independents—li deyem—però els hi aconsellem que no 'ns portin per Diputat cap tipo que no begui ab porró, que no mengi alioli y que no sapija fer el burro; perque si ignora les costums típiques de la terra, estem perduts.

*
**

Decididament: la meteixa ploma que ahir difamà y menyspreuà, baix la cuyraça del anonim, a un caracterisat republicà de nostra vila, en les columnes de La Veu, y quin nom no volengueren revelar a la Redacció, avuy li dona sucades de mel... d'aquella mel tant amarga y que sovint es desprecia, perque va acompanyada de la més tonta adulació.

Aquell periodista (?) pensa santament. Continui respallant a nels republicans, y aixís un altre dia potser no li tornaran inflar les galtes. ¿Recorda?

Y a propòsit, ara que de respallar es parla: ¿Creu aquell corresponsal que pel sol fet d'haver rebut una carta-circular de D. Ramiro, avans de les eleccions, pot ventarse de que aquest senyor li feu acatament? Nosaltres, y no som polítichs, n'hem rebut varies per l'istil, del Marquès de Càmps, y no per això en deduhim tal conseqüència. En cambi, ab seguretat que D. Ramiro, com li diu ell, podria publicar un Manuscrit gros ó Mosaico (com diuen la canalla) de cartes en que li demanava el sol y la lluna y totes les barbretats qu' es capaç de demanar.

X. Z.

Espigoleig

Sembla que a Figueras les opinions sobre 'l trasllat del presiris de Ceuta, estan profundament dividides, donchs que un setmanari republicà autonomista que hi veu la llum pública, diu textualment: «En el mitin celebrado en el Teatro Condal de Barcelona y en el qual fué ovacionado Salvatella, al hablar del Ayuntamiento de 1880, dijo nuestro Diputado lo siguiente: «En cuanto a la petición hecha por el Ayuntamiento de Figueras en 1880 de que trasladaran al castillo de San Fernando los presidarios, yo debo manifestar en primer término, que los concejales que tal demanda realizaron No eran hijos del voto popular...»—Puede estarle agradecido al joven diputado Sr. Salvatella el consecuente republicano federal perteneciente a aquel Ayuntamiento, el infatigable luchador D. Juan Arderius.—Agradecidos le quedarán de vivir, los consecuentes federales Margall, Giralt, Burgas, Raurell y otros que ahora no recordamos.—A buen seguro que tan consecuentes y probos republicanos no merecen el sambenito que les ha echado en cara el joven republicano Sr. Salvatella. Porque, señores ¡aun hay clases!»

De tots modos, hem de convenir en que 'l presiri es espill de males costums y reclam que atrau a families y amichs dels presitaris, de quins deuen viure allunyats, no sols perque d'altra manera es fomenta la vagancia y trasbals de gent qui no te medis de viurer, sino també perque podria ser augmentada pahorosament la mendicitat en tota la provincia, donant també molt més que fer en els Jutjats d'instrucció, com succeheix a les comarques hont s'hi han establert presiris.

De mantindre 'l Govern de 'n López Dominguez el propòsit de son antecessor, seria mes que convenient, necessari, que les autoritats locals de tota la Provincia, no sols les del Empordà, exercisin en sos termes municipals respectius estreta vigilancia en lo que a la mendicitat respecta, prohibint en absolut la foresteralla de vagos que invadeix no sols els pobles y viles sino també les ciutats y de la qual no n'està exempta Barcelona ab tot y tenir molts dependents municipals, provincials y del Estat qui cuyden de la policia urbana; y allavors seria arribat també el cas de que els particulars coadjuvessin a l'acció de les autoritats abstenintse de fer almoynes a tots aquells qui fan de la mendicitat un ofici tenint molts com tenen braços y forces pera treballar. Per alguna cosa en Durán y Bas s'ocupà de la vagancia en el Ministeri de Gracia y Justicia.

—En la sessió apologética d'en Balmes que s'ha celebrat a Vich, en Maspons y Camarasa, deya en el treball que llegí: Però no es el panorama lo que mes interessa al trobarse al Prat de Dalt.—Anem al cuarto d'en Balmes, vos diu l'amable propietari, no volguent demorar el compliment de vostre desitj. Y us porta fins al extrem de l'esquerra de la casa y passant per una galeria que toca a la part superior de la capella, us en entreu a una habitació situada damunt la sagristia, que tindrà uns dos metres de ample per tres de llarch.—Veusaquí el cuarto d'en Balmes, ab la taula (una tauleta d'alzina),

la cadira qu' es de cuyro cl'avetejada, un tinter de metall, una llumanera y molts llibres y periòdichs en prestatges que acaben d'enxiquir el cuarto, fins al punt de que pera asseures a la cadira s'ha de doblegar una mica el cos; tal com està estava quan venia aquí a passarhi alguns dies y quan hi va escriurer *El Criterio*.

Jochs Florals d'Hostalrich

Fent la fuyta

(PRIMER ACCÉSIT A LA FLOR NATURAL)

Lema: Romàntichs de suara

—Baixa a ma gròndola, videla mia,
que ab tu llisquivola pel llach dormit
remorejant amors farà més via
mentres el bosch somnia
d'hora foscant en la quietut, rendit.

Si en eix palau de gojes hont demores,
rich habitat de ta reyal bellesa.

hi cauhen tristes hores,
a un altre loch jo't guiaré ab prestesa
ahont veges del Pol l'hermosa estrella
que't signi titilant l'hora infinita
qui de feconda dilecció segella
lo firmament ab la celistia escrita.

Tos ulls enlayre mirarán pietosos
els llums paradisiachs de la vesprada
cercant en el pregon brillant estel;
y jo en los ulls fletxosos
regiraré ma pensa ubriagada...
y aixís tots dos visurarem el cel.

Vina, Amor meu, no temis l'arribada,
que'n nostra barca cercarem repós;
puix les nayades vetllarán l'estada
y enflorarán als cignes de la prada
perque'ns arrihin aygua enllà a tots dos.

*
**

Dessobre'l pedruscall de la clopera
un hom ferreny ab son Amor baixava:
baixàvala en sos braços falaguera
del batement de cor que lo cegava.

Mentres la gròndola lo llach solcava
aureigs suaus y condormits fendien
els canyers de les vores y desmays,
y els besos dels aureigs se confonien
ab altres besos y tendriools lays.

JOSEPH FÁBREGAS.

Octubre de 1901.

La desfeta d'Almenar

(PREMI DEL AJUNTAMENT)

Desde Lleyda a Balaguer
frissosos de abrahamarse,
en Felip y l'Arxiduch,
cegos de rencunia avansan.

A la envista d'Almenar
los dos exercits topavan;
creguts de resoldre alli
qui fora lo Rey d'Espanya
si en Felip, qu' es gabatx,
si en Carles, qu' es d'Alemanya:
l'un y l'altre forasters.....
¡y els pobles per ells matantse!

Esquadròns d'assi d'alli
rengleras de peonadas.....
quinas formigors de gent
brandint contra 'l proxim l'arma.
Soleyadas de Juliol
sembla que a tots emborratcan;
canonadas reu a reu
tota la terra sotragan;
lo fum enlenebra 'l jorn,
los crils estremezen l'aire,
la sanch xipolla 'l terreny,
y la Mort ni un moment baga.

Desde mitj-dia a solt post
que no mimva la batalla,

los morts ja hi son a milers
los ferits doblan y passan;
mes, en Carles y en Felip,
èlts ray!... no se'n fan de balas
pera 'ls Reys..... La magestat
las desvia, las espanta.....
y en Felip, que de la sort
no vol als trets arriscarse,
d'Almenar, al ferse nit,
girant gropas allunyavas.

¡Au, au, au!... corra que fuig
en Felip de la batalla.

¡Au, au, au!... derrera seu
brida estesa vola en Carles.
Dels borbònichs l'escampall,
convida a ferir als altres;
no'n vulguen mes de canons,
de banderas, de cadavres,
de sospirs y de gemechs,
blasfemias y salvajadas:
eran vint y quatre mil
y ni la mitat n'escapan!

Com sombras dins la foscor
agamba la borbonada.

Lleyda als veu passà esverats,
Alcarràs y també Fraga.
Corre Cinca enllà en Felip,
passa en Carles també l'aiga;
may que 's pugan aturar,
ni'ls que fujen ni'ls qu'empaylan,
tant vensuls com vencedors
axí 'l Cel vulga ampararse:
mes, sia lluny, ben relluny,
de la terra catalana!.....

La batalla d'Almenar,
ben terrible n'es estada!
Al clarejar del nou jorn
dos ferits bregan encara,
son al fer l'últim badall
que la llengua els serveix d'arma.
Grunyex l'un: Muira en Felip!...
grunyex l'altre: Muira en Carles!
d'Espanya cap ne fa esment;
l'odi enferotgeix las ànimas
que ni bestiolas..... ¿Què feu,
los corbs del Noguera?... ¡Apa!...

FRANCESCH UBACH Y VINYETA

DE LA QUINZENA

Generals.

Com compensació a les pèrdues d'equipatjes, instruments, etc., que sufren les dotacions dels barcos de guerra en els cassos en que per combats, naufragis, incendis ò altre accident semblant ocorri la perdua total d'aquells, se abonaran als generals, quefes, oficials y classes que constitueixen la dotació tres mesades de sos habers y drets de embarch; als individuos de tropa se 'ls abonarà l'import de les prendes menors, y a nels de marineria, el de sos vestuaris, més les 25 pessetes que necessariament deuen tenir en fondo.

El Banch d'Espanya, com ampliació de les operacions a que 's refereix l'art. 5 de sos estatuts, pot pendre part en el capital ab que s'ha de constituir el Banch d'Estat del Marroch, conforme a lo convingut entre varies nacions en la Conferencia d'Algeciras.

S'han publicat instruccions pera l'aplicació de la Reyal Ordre de 18 d'Abril últim relativa a nels Mestres de patronat que desitjin aculirse als beneficis de la ley de 16 de Juriol de 1887, a proposta de la Junta Central de Drets passius del Magisteri.

Notes agrícoles.

Els pagesos que conservin encara en llurs cases, sachos que hagin contingut nitrat, deuen tenir present que aquells ofreixen perill d'inflamarse y produhir incendis en temps de calor principalment. La tela del sach està saturada per higroscopicitat de nitrat y si la mescla d'aquèst arriba a sufrir ab materia orgànica carbonatada un augment de temperatura, s'encen com pólvora.

Per això deuen guardarse els sachos usats en lloch fresch, may en quadres, pallers, etc., encara que lo mellor es enterrarlos al peu d'arbres com abono.

També deu cuydarse que cap animal begui aygua ahont s'hagin humitò rentat dits sachos de nitrat, perque la part d'aquest disolta pot produhirlosi la intoxicació.

Aixís meteix les persones que tinguin erosions ò ferides no deuen manejar el nitrat ni els sachos que l'hagin contingut perque si s'posà en contacte ab la sanch, la intoxicació pot esser immediata.

Avuy que s'obra tant per rutina en l'art de la terra, creyem qu'es de suma utilitat recordar com ho fa, la notable revista barcelonina «L'Art del Pagès», que durant tot aquest mes y lo vinent agost, los agricultors deuen abstenirse de treballar en les terres de secà quan fa una petita pluja (de lo que se'n diu vulgarment un *escaldot*), fins que d'aquest s'hagi completament secat; perque ha demostrat l'experiencia que una terra remoguda en semblant estat, queda per anys malparada pera donar regulars fruyts, surtint en ella totes les males herbes; y fins està probat que sols lo trepitjarla un remat de moltons en semblant cas també la perjudica.

Arreu de Catalunya l'estat dels camps presenta bon especte y fa concebre agradoses esperances a nels agricultors en eixés èpoques de recolecció. A la nostra provincia algú compara la cullita d'enguany ab la que s'obtingué en 1869, de bona memoria en el pays.

Es clar que sempre es troben algunes excepcions, veres les unes y ficticies les altres, donchs que son poch els pagesos que un any ò altre estiguin del tot satisfets, y potser les sues queixes vinguin de que a pagés endarrerit cap anyada l'hi es bona; mes es lo cert que a Sant Feliu de Llobregat els perers donaven escasissim fruyt, a Vilafranca del Panadés no s'culliran patates, a Gandesa sembla que ls empelts de les vinyes, degut a les pluges d'Abril, han donat pessim resultat (en cambi s'es gorida la malura que menaçava acabar ab els oliverets) y a Puigcerdá que tan bonica es presentava la florida dels fruyterars, una gelada d'última hora els abrussà per complet.

Tots els horticultors que desitgin pendre part en la projectada Exposició de plantes ornamentals, flors y fruyts que s'tracta de celebrar el dia 21 del vinent Octubre, deuen remetre llur adhesió a la Societat Catalana d'Horticultura, quant antes, puig el plaço s'acaba avuy y ab seguretat que deurán ser admeses aquelles, d'arribarhi el dia de demà. Precisament la celebració de tal acte depen del número d'adhesions que s'rebin a dita Societat.

NOVES

L'arcalde senyor Fábregas, lo concejat senyor Soler y el pèrit agrícola senyor Millàs, president lo primer y vocals els últims de la Junta d'Aygues d'aquesta vila, han girat el dijous passat una visita d'inspecció a tot el vial de Castanyet al objecte d'enterarse sobre 'l terrenu de les derivacions clandestines d'aygues que sembla han realisat alguns particulars, de la mina del Frigolet en amunt.

Tenim entès que lo senyor Fábregas obrarà ab tota energia en aquest assumpte, de vital interès pera nostre poble.

Durant el prop vinent mes d'Agost, Massanet de la Selva celebra una fira el dia 4; y tenen la festa major San Feliu de Buxalleu, Caldas de Malavella y Massanet de la Selva, els dies 1, 3 y 10, respectivament.

S'ha publicat el Cartell dels Jochs Florals de Girona. Forman el Jurat els senyors: Raymon Casellas, president; Grabiell García, pbr.; Joan Vergés y Barris; Xavier Monsalvatje, vocals; y Vicens Piera, segretari. Els treballs s'han d'enviar al Segretari del Jurat (Forsa, 16), avans del primer d'Octubre.

Ens ha tornat la visita nostre estimat confrare *La Selva*.

El dia 16 va celebrarse ab tota esplendidesa, la festivitad del Carme.

Les festes religioses (que com es sabut se celebren baix els auspicis de la familia de Almar), resultaren tan solemnes com els demés anys.

S'encarregà del sermó, l'eloqüent orador Dr. Joaquim Fors, catedràtic del Seminari de Girona.

A la nit es ballaren les imprescindibles sardanes al carrer de Mossen Verdaguier, devant de Can Gelpí.

Nostra enhorabona a don Joaquim d'Almar y a la seva senyora Na Francisca Fábregas.

Nostre Ajuntament ha prohibit cremar artigues y fulleraques y matoyts pels boscos a entrada de fosch y a la nit, no sols perque la extinció d'una possible propagació d'incendi es més difícil en tals hores, sino també per l'inquietut que sol donar al poble un foch llunyà quina causa s'ignora.

L'acreditada orquesta *La Farnense*, d'aquesta vila, ha sigut contratada pera les següents festes del present mes: a Sarrià, de Girona, el 21 y 22, a Sant Pol de Mar, el 25 y 26 y a Martaré, el 27 y 28.

Per excés d'original no poguerem enquibir en el segon número de MEMORANDUM la nota bibliogràfica de la *Filosofia del Derecho en el Quijote*, que teniam ja composta; a qual temps deuen referirse nostres llegidors.

Gracias a l'esplendidesa de son Gerent, en Joan Martí, nostres Banyts Termals, es veuhen a les tardes dels dies festius invadits per mitj poble qui hi dança sardanes a desdir.

Ha arribat a nostres mans una circular artisticament impresa que diu aixís: «Immaculatè B. M. V. Conceptioni, Perillustri Doctori Domino Francisco

de Pol et Baralt, electo Episcopo Dicecensis Gerundensis, nec non dilectissimis parentibus Emmanuel et Mariæ, Richardus Aragó et Turón in Sacra Theologia Licentiatius, in amoris, reverentiae et gratitudinis signum D. D. C. sequentem Thesim sorte oblatam: «Deus est causa prima, effectiva, exemplaris et finalis rerum omnium; verum est causa prima effectiva per creationem, eamque liberam; creare autem est proprium Dei, at commune tribus personis»: quam pro Doctoratus gradu in prædicta facultate obtinendo publicè propugnavit, in Universitate Pontificia Tarraconensi die XXI Junii anni MCMVI hora VI vespertina. Imprimatur, Dr. J. Corominas Pro-Cancellarius.»

Felicitem coralment a nostre amich en Ricard Aragó.

Rebin també l'enhonabona nostres companys en Marian Alemany y en Joseph Maria Llavari, de nostra vila, llicenciats recentment en Dret y Ciencias sociales.

A tots plegats els desitjem moltes prosperitats en la sua respectiva professió.

La notable revista musical *Scherzando...* publica el retratol d'en Juli Garreta y la música de *La non non trista* que li fou premiada l'any passat a la Festa de la Bellesa celebrada a Palafrugell.

Bibliogràfiques

La Filosofia del Derecho en el Quijote. (ENSAYOS DE PSICOLOGÍA COLECTIVA).—Dr. T. Carreras y Artau.

Lo jove y profanal advocat senyor Carreras, quina autorisada paraula s'ha deixat sentir sovint en els Ateneus de Madrit y Barcelona, y està desenrotllant precisament en aquets dies un importantissim tema a l'Academia de Jurisprudencia y Llegislació, ha tingut pera nosaltres la deferencia d'enviarnos un exemplar de la seva coneguda obra, quin titol capsa aquestes ratlles. Plomes autorisades n'han fet la crítica; nosaltres sols volèm recordar que a motiu de la seva publicació, en Pella y Forgas pregà la adquisició de la meteixa al Ajuntament de Barcelona, ab preferencia a altres obres que se li proposaren, puix—afegia—tal llibre, fruyt d'un jove que mira a Europa, honra a Espanya y constitueix un monument juridich.

Al preguntarse: «Es Cervantes un «jurisperito»?», dedueix la següent conclusió: «La sustancia jurídica en el Quijote se halla en razón inversa de la individualidad ó la reflexión; ó en otra forma: hay en el Quijote materiales jurídicos, pero Cervantes, no es un «jurisperito.»

Diu, al estudiar la influencia del poeta en la esfera del Dret: «El poeta, fotógrafo de la vida, pudiera servir bajo este respecto de personaje intermediario entre el pueblo y el jurisperito, viniendo á ser como el diligente archivero de las producciones espontáneas del primero, objeto de la revisión ulterior y reflexiva por parte del segundo. Por eso, si Lerminier, protestando contra añejas abstracciones de los legistas, exclamó que el Derecho es la vida, nosotros ahora, complementando, afirmamos que el poeta es á su vez el gran intérprete de la vida del Derecho (1).»

De aquí la tarea de extraer materiales jurídicos de las obras poéticas; tarea agrandabilísima por cierto, y de ningún modo comparable con la del minero, puesto que no se trata de excavaciones en la tierra, sino de investigaciones profundas en los productos más selectos de la humana inteligencia. Por ende, no pudiera hablarse sin incurrir en profanación, de escorias de ningún género.

(1) Dice Platón, por boca del Ateniense, que «la raza de los poetas no es capaz generalmente de distinguir lo bueno de lo malo. Las leyes, lib. VII. P. «Obras completas de Platón», vers. de D. Patricio de Azcárate, t. X (Madrid, Navarro, 1872), p. 30.—La animadversión de el «Divino», es lógica. Es demasiado indómito el poeta para sacrificar la verdad de la vida aun ante la belleza de una República ideal.

Cabalmente en esto estriba todo el mérito y la dificultad de la empresa. Que se necesita una fina discreción para saber apreciar cualitativamente entre lo bueno, de la propia suerte que exigese una cierta pericia para discernir entre metales preciosos ó aquilatar el valor en pedrería.

Dicho se está, que la cantidad del material jurídico, dependerá de la índole de las producciones literarias en que se contiene. Empero indudablemente donde aquél ofrecernos ha en mayor abundancia, es en los grandes poemas, en las epopeyas nacionales, en los monumentos literarios fruto de la labor individual ó colectiva que vienen á ser el resumen de una civilización ó de una época; en estos pedazos de humanidad estratificada cuyos nombres son, entre otros el Mahabarata y el Ramayana, la Iliada y la Odisea, la Eneida, la Divina Comedia y la Jerusalén libertada, el *Quijote* y el Teatro español, el Teatro de Shakespeare.

Manantial apreciable de elementos jurídicos, lo será también la poesía cómica, en sus diversas formas. Caracterizándose esta modalidad de lo bello por sus aspectos predominantemente subjetivo y transitorio, y naciendo sobre todo del contraste entre los hechos humanos como pasan y tales como debieran acaecer, el poeta de este género nos pinta la sociedad de su tiempo en lo que tiene de más singular é idiótico: aquello precisamente que, por accidental y pasajero, suele ser sin razón menospreciado en la Historia general de la humanidad. Por eso hoy se reconoce la importancia política y social de la comedia griega, la comedia por excelencia, aun de la aristofánica mediante ciertas reservas (1). La sustancia jurídica hállase asimismo entre las capas de la sátira, «materia ó forma de todos los géneros de poesía... remotísima y casi universal» (2). El fantasma del escritor satírico, ora sombrío, ora regocijado, denuncia con su mera aparición un cúmulo de vicios que hay que extirpar, siquier sea dirigiendo los dardos hasta el mismo ámbito del Derecho. Es aquél no pocas veces el centinela avanzado de la ley. Toda composición satírica es una espontánea argumentación *ad absurdum* contra el estado actual de cosas (3). Hasta el poeta erótico conviértese en alguna ocasión en auxiliar eficaz del jurista: «el *Ars Amatoria* de Ovidio, puede servir de comentario precioso de las leyes famosas Julia y Papia Poppea» (4). Preciso es reconocer, con todo, que á medida que se penetra en los dominios de la lírica, mengua la utilidad jurídica—perdónese la blasfemia—de la poesía; sobre todo cuando ésta franquea la región más subjetiva del espíritu, la del sentimiento puro, en la cual la humanidad se ofrece en lo que tiene de más íntimo. Si en vez de la naturaleza atendemos al origen, hay que convenir, por otra parte, en que la poesía popular ostenta siempre el sello nacional, á diferencia de la poesía erudita que puede haber sufrido la influencia exótica de las escuelas. La savia jurídica brotará casi sin esfuerzo en la primera, una vez haya sido acreditado su origen popular. Tratándose de la poesía erudita, en cambio, será preciso al investigador jurídico, hacer una escrupulosa selección entre lo colectivo ó de la época de un lado, y lo individual del poeta de otro.... Con razón, pues, un profesor califica las producciones literarias de fuente *indirecta* de la Historia del Derecho» (5).

(1) Las comedias de Tristófanes son la gaceta, digámoslo así de la ciudad de Pericles durante su período más turbulento, más preñado de sucesos, más fecundo en peripecias; pero esta gaceta se escribió por un hombre de partido. A. Pierrón, *Historia de la Literatura griega* (trad. de M. Busquets, Barcelona, 1861), t. II, c. 22, p. 55.

(2) José Surroca y Grau, *Elementos de Estética y teoría literaria* (Madrid, F. Marqués, 1900), c. XXVI, p. 306 y 307.

(3) V. Doctor Thebussem, *Justitia perpetua est, et immortalis* (al Sor. J. M. Asencio), art. inserto en «El Museo universal», 1869, núm. del 10 de Octubre, p. 390, que es una sátira contra la profesión de abogado, hilvanada con fragmentos de literatos. Lo propio puede verse en el Sr. Torres Campos, *Estudios de Bibliografía española y extranjera del Derecho y del Notariado*; Madrid, Guesta, 1878, pag. 145-152.

(4) A. González Carbin, *Lecciones histórico-críticas de Literatura clásica latina* (Granada, López Guevara, sin fecha), lec. 36, p. 363.

(5) D. Gumersindo de Azcárate, en su *Ensayo de una introducción al estudio de la legislación comparada* (Madrid, Rev. de Legis. 1874), quien añade: «Parece á primera vista, que á nadie puede ocurrir el buscar en las obras de poesía, datos para la historia jurídica, y sin embargo Henriot ha publicado una obra notable, en la que reúne todo lo que se encuentra en los trabajos de los latinos que puede ilustrar la Historia del Derecho romano», p. 40.

R. BACH-ESTEVE

DENTISTA - CIRURGIÀ

Progrés, 21, pral. — Girona.

Ofereix als seus clients d'aquesta població y al públich en general, els seus serveys professionals,

FONDA QUIMET

(Els dilluns) Santa Coloma de Farnés.

Dents y dentadures artificials.—Curació de malalties de la boca.—Extracció sense dolor.

Consulta y operacions gratis als pobres.

POMADA PANCHO

Medicamento portentoso

Las heridas producidas con instrumento cortante ó arma de fuego, granos malignos, carbunclos, quemaduras, panadizos, desgarros del tejido muscular, magulladuras, flemones y otras muchas dolencias de la piel, se curan radicalmente con la aplicación de buenos parches de la maravillosa é insustituible **POMADA PANCHO**.

VENTAS: SANTA COLOMA DE FARNÉS, en casa del autor, Don Francisco Fondevila; BARCELONA, calle del Hospital, 4; Plaza Santa Ana, 23, 3.º-2.ª y calle de la Princesa, Administración de Loterías.

Infinidad de certificaciones corroboran la eficacia de la **POMADA PANCHO**.

El infrascrito Cura Regente de la Parroquia de Santa Coloma de Farnés, Obispado de Gerona (1).—Certifico: que D. Francisco Fondevila y Jofré, natural y vecino de esta parroquia de mi cargo es persona de buena conducta merece entera confianza á todo el vecindario por su notable honradez y está adornado de sentimientos altamente humanitarios conforme ha dado de ello repetidas pruebas distribuyendo respetables sumas en beneficio de los pobres, destinando igualmente á fines benéficos la mayor parte del producto líquido del específico de su invención llamado *Pomada Pancho*, cuyos maravillosos resultados en su aplicación á diversas enfermedades, vienen sobradamente justificados, no solo por la fama universal de que goza, sino también por los muchos documentos fehacientes que obran en poder del interesado y por el sinnúmero de cartas que el mismo está recibiendo todos los días dándole cuenta de nuevas y rápidas curaciones obtenidas por la referida *Pomada Pancho*: Y para que conste á instancia y satisfacción del propio D. Francisco Fondevila y Jofré, libro el presente sellado con el Parroquial, en Santa Coloma de Farnés á los catorce de Noviembre de mil ochocientos noventa y dos.—José Callis, Presbítero Regente.—Hay el sello de la Parroquia.

(1) Hoy Cura Párroco de Figueras.

VENDA de dues cases, à Anglés.

Donarán rahó á l' Administració d' aquest periódich.

FONDA DE PUIG (avans, de 'n BOU)

CARRER MAJOR

Punt céntrich

Excelent servey

BALNEARI de Santa Coloma de Farnés (Gerona)

Aygues termals de 40 centígrados de temperatura; bicarbonisades, calcica ferroginoses, indicades per eminentes facultatius pera combatre la gota y reumatismes crònichs, falses anquilosis y neurastenies y especialment pera corretegir la parálisis del moviment produhit per les feridures (*apoplegias*) de quina malaltia son un gran preservatiu.

Sens rival pera les malalties de la matris y pera reconstituir les forces en totes les convalecencies.

L' establiment reuneix el confort desitjable.

Cotxes a tots los trens a la estació de Sils.

OBERT TOT L' ANY

Metje-Director, D. FRANCISCO MARAVER

Gerent, D. JOAN MARTÍ.

ELECTRICITAT

Maquinaria.—Contadors.—Bombes.
Turbines de vapor.
Material mecánich y Turbines
hidráuliques.

Societat espanyola

OERLIKON

LOECHES (LA MARGARITA)

Com purgant, depurativa, antisséptica
y curativa, no té parió l'aygua

de **LOECHES**